

دانش و پژوهش در علوم تربیتی
دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان (اصفهان)
شماره شانزدهم - زمستان ۱۳۸۶
صص ۱۳۸ - ۱۱۵

مشکلات انضباطی دانش آموزان و ارائه یک الگوی انضباطی مناسب در مدارس دخترانه ابتدایی شهرستان شهرضا

سید احمد احمدی^۱ - سعید رجایی پور^۲ - شریعت محمدی^۳

چکیده

این پژوهش به بررسی مشکلات انضباطی دانش آموزان دختر مدارس ابتدایی شهرستان شهرضا در ابعاد آموزشی، رفتاری، مقرراتی و راهکارهای اصلاح و کاهش این مشکلات از دیدگاه مدیران و معلمان در سال تحصیلی ۸۶ - ۱۳۸۵ پرداخته است. روش پژوهش، توصیفی پیمایشی بوده است. جامعه آماری این پژوهش تمام مدیران (۵۰ نفر) و معلمان (۳۶۰ نفر) مدارس ابتدایی دخترانه شهرضا بودند. از بین جامعه آماری معلمان ۱۷۹ نفر به روش نمونه گیری تصادفی چند مرحله ای انتخاب شدند و تمام مدیران در پژوهش شرکت کردند. ابزار پژوهش پرسشنامه ای شامل سؤالات مربوط به مشکلات انضباطی با ضریب پایایی ۰/۹۳ و سؤالات مربوط به راهکارهای اصلاح مشکلات انضباطی با ضریب پایایی ۰/۸۶ بود. روایی محتوایی پرسشنامه با نظر

۱- دانشیار و عضو هیأت علمی دانشگاه اصفهان (نویسنده مسؤول). Email: sahmada@edu.ui.ac.ir

۲- استادیار و عضو هیأت علمی دانشگاه اصفهان.

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان.

متخصصان تأیید شد. به منظور تحلیل داده‌های این پژوهش از آمار توصیفی و استنباطی با استفاده از نرم افزار SPSS استفاده شده است. نتایج نشان داد که مشکلات انضباطی دانش آموزان در ابعاد آموزشی، رفتاری و مقرراتی کمتر از سطح متوسط بوده است. در مورد راهکارهای اصلاح مشکلات انضباطی، «مشورت معلمان و مدیران برای حل مسأله»، «تذکر شفاهی خصوصی»، «جلسات آموزشی برای خانواده دانش آموز»، «انجام مشاوره فردی با دانش آموز»، «تشویق و پاداش به منظور اصلاح مشکل»، «دادن مسؤلیت به دانش آموز» و «علت‌یابی مشکل قبل از هرگونه برخورد» به ترتیب بالاترین میانگین را داشته است. بین نظرهای مدیران و معلمان برحسب متغیرهای جمعیت‌شناختی در رابطه با مشکلات آموزشی و رفتاری تفاوتی مشاهده نشد ($P < 0/05$). اما در بعد مقرراتی از نظر مدیران مشکلات انضباطی دانش آموزان بیشتر از معلمان بود. بین نظر مدیران و معلمان در رابطه با راهکارهای انضباطی برحسب متغیرهای جمعیت‌شناختی تفاوتی مشاهده نگردید.
کلید واژه‌ها: مشکلات انضباطی (آموزشی، رفتاری، مقرراتی)، راهکارهای انضباطی.

مقدمه

انضباط قانون زندگی است و از گذر آن فعالیتها و رفتارها به صورتی خاص در می‌آید و فرد در می‌یابد که چگونه باید زندگی کند و چگونه از اوقات خود به‌گونه‌ای شایسته بهره جوید. بی‌نظمی آدمی را رنج می‌دهد، ذهن و فکر انسان را آشفته می‌سازد، بازدهی را کم می‌کند و وقت را به آسانی نابود می‌کند. برای مبارزه با این آفت زیانبار، لازم است نخست آن را شناخت و سپس با آن مبارزه کرد و به گوهر گرانبه‌ای نظم دست یافت (مرکز پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۸۲، ص ۱۴۳).

دوره ابتدایی زمان تربیت و تکوین شخصیت کودکان است. این دوره را دوره اطاعت، تأدیب، خلاقیت و بروز استعدادهای عمومی دانسته‌اند (شکوهی، ۱۳۶۶، ص ۱۶۶). به نظر گزل^۱ ۱۵ سال اول زندگی به معنای واقعی سالهای اعمال انضباط و نظم^۲ است. رشد و نمو کودک، فرایند یادگیری انجام دادن کارهای صحیح در زمان درست، مکان مناسب و به گونه‌ای معنادار است. کودکان آرزوی منظم بودن، تربیت

1 – Gezal

2 – Discipline

مشکلات انضباطی دانش‌آموزان و ارائه یک الگوی انضباطی... / ۱۱۷

شدن یا انضباط خاص را در سر نمی‌پروراند و می‌خواهند آزاد باشند و برای خود تصمیم بگیرند و تحت هیچ‌گونه نظم و انضباطی نباشند (ماهنامه رشد معلم، ۱۳۷۵، ص ۱۷). برخی از والدین، معلمان و مربیان در رفتار با دانش‌آموزان و روبه‌رو شدن با مشکلات انضباطی و رفتاری آنها صبر و شکیبایی کمی دارند. آنان گاهی از دانش‌آموزان انتظارات غیرمنطقی و غیرواقعی دارند و وقتی دانش‌آموزان به دلایلی انتظارات آنها را برآورده نمی‌سازند، خشمگین و آزرده می‌شوند. از طرفی دانش‌آموزان بی‌انضباط، در مدرسه و کلاس سازگاری ندارند و معمولاً عصبانی و زودرنج هستند. این مسأله معلمان و مدیران آموزشی را وادار می‌کند تا مسائلی انضباطی را شناسایی و شیوه‌های برخورد با این مسائل را بررسی و اعمال نمایند. انضباط پدیده‌ای است که تاکنون درباره آن سخن فراوان گفته شده و راهکارهای بسیاری برای ایجاد آن ارائه گردیده است. انضباط را می‌توان از ابعاد گوناگون آموزشی، رفتاری، اجتماعی و اقتصادی بررسی کرد. مدرسه یکی از نهادهای استوار در جامعه است و برای رسیدن به اهداف خود نیازمند انضباط صحیح است. فلسفه انضباط در مدارس ناشی از حقیقتی است که لزوم انضباط در بقیه گروه‌های اجتماعی و کل جامعه را مطرح می‌سازد. از نظر گوردن^۱ انضباط موضوعی است که در تمام جلسات مسئولان آموزش و پرورش در انجمن اولیا و مربیان، درباره آن بحث و تبادل نظر می‌شود. انضباط به صورت یک مشکل سیاسی، قانونی، آموزشی، مذهبی و خانوادگی تجلی می‌کند و این امر موجب برخورد و جدایی بین والدین، معلمان، مربیان و سایر کسانی می‌شود که به نوعی با کودکان ارتباط دارند. روشن است که مشکلات انضباطی موجب تعارض و کشمکش درونی اکثر والدین (بین دو شیوه سختگیری و آسان‌گیری) می‌شود (زندگی، ۱۳۷۷، ص ۱۳).

یکی از آشکارترین مسائلی که در آموزش و پرورش مطرح است و ذهن مدیران و معلمان را مشغول می‌سازد، برقراری انضباط در کلاس درس (بعد آموزشی)، اصلاح مشکلات رفتاری دانش‌آموزان (بعد رفتاری) و اجرای قوانین وضع شده در مدارس (بعد مقرراتی) است. یکی از اساسی‌ترین مسؤلیتهای مدیران آموزشی شناسایی مسائل دانش‌آموزان و توان حل آنها است. از جمله این مسائل، مشکلات انضباطی

دانش‌آموزان است. مسائل رفتاری زمانی بروز می‌کند که معلمان در امر انضباط با اختلالی روبه‌رو می‌شوند که آنها را آشفته و حواس دانش‌آموزان دیگر را پرت می‌کند، یا در جریان فعالیتهای روزانه وقفه‌ای ایجاد می‌کند (هاشمیان، ۱۳۸۱، ص ۲۴۲). بسیاری از معلمان اظهار می‌کنند که در مورد مسائل رفتاری و انضباطی، نگرانی‌های جدی در مدارس وجود دارد. آنها در قالب عبارت «مسائل انضباطی» مسائل زیادی را عنوان می‌کنند. لازم است معلمان و مدیران برای درک اساس مشکلات، جنبه‌های ویژه‌ای از مسائل انضباطی و رفتاری را مشخص کرده و سپس راه چاره‌ای برای آن بیندیشند (هاشمیان، ۱۳۸۱، ص ۲۱۱). نگرانی معلمان در مورد بد رفتاری زمانی که به موفقیت آموزشی و روابط صدمه می‌زند و عاداتهای کاری ضعیف و احساسات منفی ایجاد می‌کند، کاملاً طبیعی است (ص ۲۹۴). نگرانی‌ها در مورد مسائل انضباطی زمانی جدی‌تر می‌شود که بر مبنای ارزیابی‌های صورت گرفته ۴۰ درصد از معلمان تازه‌کار در عرض ۳ تا ۷ سال اول دوره خدمت، کارشان را به دلیل مسائل انضباطی ترک می‌کنند (چارلز^۱، ۱۹۹۲). یکی از دلایل ناخشنودی و بازنشستگی پیش از موقع آموزگاران، مسائل انضباطی است. مدیریت کلاس یکی از تمایلات اصلی معلمان و مسائل انضباطی یکی از دلایل اصلی شکست آنهاست و نقش آن در شکست دانش‌آموز هم ناچیز نبوده است (به نقل از شهنی‌بیلاق، ۱۳۷۰، ص ۴۲۷). چنانکه گوستد^۲ (۱۹۹۲) بیان می‌کند «آشفته‌گی‌ها موجب اختلال در تحصیل کلیه دانش‌آموزان می‌شود و دانش‌آموزان اخلاص‌گر زمان یادگیری بیشتری را از دست می‌دهند». چستن^۳ (۱۹۷۱، ص ۲۰) در مورد مسائل انضباطی در کلاس درس بیان می‌کند که «کلاس درس محل یادگیری است، در واقع رفتار هر دانش‌آموزی که در جریان یادگیری خودش یا دانش‌آموزان دیگر اختلال ایجاد کند، مسأله انضباطی تلقی می‌شود. این رفتار ممکن است رفتاری ساکت یا همراه با سر و صدا باشد».

در خصوص مشکلات انضباطی در بعد آموزشی باید یادآور شد که دو مؤلفه اساسی برای ایجاد نظم در فعالیت و فرایند یادگیری در کلاس، انضباط و آموزش مؤثر و گیراست. کریاکو^۴ (۱۹۹۸، ص ۵۵) بر این باور است که نوع انضباط اعمال شده در

1 – Charles

2 – Gusted

3 – Chastain

4 – Kyriacou

ایجاد یادگیری قوی و روابط مستحکم اهمیت بسزایی دارد. انضباط در کلاس را می‌توان به عنوان نظم لازم برای تقویت روند مؤثر یادگیری تعریف کرد. کلاس‌ها باید از انضباط برخوردار باشند. از بزرگترین اشتباه‌های یک معلم این است که انضباط را مفهومی بداند که می‌توان آن را جدای از فعالیت کلی تدریس اعمال کرد. مشکلات انضباطی که ناشی از نبودن مقررات یا اجرا نشدن آن است از بزرگترین آفت‌های هر سازمان است. در این راستا مدارس ابتدایی به عنوان یکی از سازمانهای آموزشی که هدفش رشد شخصیت، آموزش، توانمندسازی و تربیت اجتماعی افراد است از این مسأله به دور نیست. جونز و جونز^۱ (۱۹۹۰) بیان می‌کنند: «نیمی از وقت معلمان و دانش‌آموزان در کلاس صرف بخشی از وظایف مانند سازماندهی، تنظیم رویدادهای یادگیری، برخورد با بد رفتاری و مسائل انضباطی دیگر می‌شود. اصلی‌ترین پیامد مشکلات انضباطی برای مدیران و معلمان احساس دل‌سردی و شکست است. برای رویارویی با این امر معلمان باید با استفاده از روش کارآمد و نظام‌مند در مورد مدیریت رفتار تفکر کنند. معلمانی که رویکرد کاملاً فعالی نسبت به انضباط دارند از ناامیدی و منفی‌بینی اجتناب می‌کنند و رابطه مثبت و نزدیک با دانش‌آموز برقرار می‌کنند. معلمان در برخورد با مسأله مشکل در کلاس باید زمانی را برای بررسی ابعاد آن اختصاص دهند، چه موقع آن مسأله ظاهر می‌شود؟ چرا ظاهر می‌شود؟ چگونه ممکن است از آن اجتناب یا آن را حل کرد؟ (هاشمیان، ۱۳۸۱، ص ۲۱۳). تسلط بر مدیریت و انضباط دانش‌آموزان یا نبودن آنها کیفیت زندگی معلم و دانش‌آموزان را در کلاس رقم خواهد زد (ص ۲۶). مسأله انضباط، موضوعی است که در همه سازمانهای آموزشی، مدیران، معلمان و دانش‌آموزان در همه مقاطع تحصیلی با آن درگیر هستند. از سویی شناخت مشکلات انضباطی دانش‌آموزان و شیوه‌های اصلاح آنها در حیطه وظایف مدیران مدارس و معلمان است. انضباط صحیح جز با شناخت مشکلات انضباطی و شیوه‌های مطلوب برخورد با آنها از سوی مدیران و معلمان برقرار نمی‌گردد. این پژوهش به بررسی مشکلات انضباطی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی دخترانه شهرضا و شیوه‌های اصلاح آنها از دیدگاه مدیران و معلمان پرداخته است. نتایج این تحقیق به شناخت

بیشتر مسائل انضباطی دانش‌آموزان در مدارس ابتدایی دخترانه شهرضا و راهکارهای مطلوب برخورد با آنها کمک نموده و راه شناخت مشکلات انضباطی و استفاده آگاهانه مسئولان آموزشی از شیوه‌های برخورد با آنها را هموارتر می‌نماید.

پرسش‌های پژوهش

- ۱- میزان مشکلات انضباطی آموزشی دانش‌آموزان دبستانهای دخترانه شهرضا چه اندازه است؟
- ۲- میزان مشکلات انضباطی رفتاری دانش‌آموزان دبستانهای دخترانه شهرضا چه اندازه است؟
- ۳- میزان مشکلات انضباطی مقرراتی دانش‌آموزان دبستانهای دخترانه شهرستان شهرضا چه اندازه است؟
- ۴- آیا بین نظر مدیران و معلمان در خصوص مشکلات انضباطی دانش‌آموزان دبستانهای دخترانه شهرضا براساس متغیرهای جمعیت‌شناختی (سمت، سنوات خدمت، مدرک تحصیلی) تفاوت معنادار وجود دارد؟
- ۵- راهکارهای اصلاح مشکلات انضباطی دانش‌آموزان دبستانهای دخترانه شهرستان شهرضا از نظر مدیران و معلمان چیست؟
- ۶- آیا بین نظر مدیران و معلمان در خصوص راهکارهای اصلاح مشکلات انضباطی دانش‌آموزان بر اساس متغیرهای جمعیت‌شناختی تفاوت معنادار وجود دارد؟

روش پژوهش

این تحقیق از آنجا که به بررسی وضع موجود می‌پردازد در قلمرو تحقیقات توصیفی قرار دارد و از آنجا که به بررسی نظر مدیران و معلمان در خصوص مشکلات انضباطی دانش‌آموزان دختر مقطع ابتدایی شهرستان شهرضا در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ پرداخته، از نوع پیمایشی است.

روشهای جمع‌آوری اطلاعات

در این تحقیق با گرفتن معرفی‌نامه از دانشگاه، مجوز ورود به مدارس ابتدایی از آموزش و پرورش گرفته شد. با مراجعه به مدیران مدارس ابتدایی دخترانه که تعداد کل آنها ۵۰ نفر بود، و نمونه معلمان که تعداد آنها ۱۷۹ نفر بود پرسشنامه توزیع گردید. سپس پرسشنامه‌ها جمع‌آوری شدند. از ۵۰ پرسشنامه توزیع شده در بین مدیران، ۳۱ پرسشنامه و از ۱۷۹ پرسشنامه توزیع شده بین معلمان، ۱۶۱ پرسشنامه جمع‌آوری گردید. روش نمونه‌گیری معلمان در این پژوهش روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای بود. ابتدا از بین ۵۰ مدرسه ابتدایی شهرضا ۳۰ مدرسه به صورت تصادفی ساده انتخاب و سپس ۱۷۹ معلم به صورت تصادفی منظم از بین معلمان این مدارس انتخاب شدند.

ابزار اندازه‌گیری پرسشنامه محقق‌ساخته بود. این پرسشنامه براساس یک پرسشنامه اولیه، شامل دو سؤال تشریحی تنظیم گردید. سؤالات پرسشنامه اولیه عبارت بود: ۱- رایجترین مشکلات انضباطی در بین دانش‌آموزان (دختر مقطع ابتدایی) کدام هستند؟ (نام ببرید) ۲- راهکار مناسب برای حل این مسائل انضباطی از دیدگاه شما چیست؟ چند معلم و مدیر به آنها پاسخ دادند. براساس پاسخ‌های این معلمان و مدیران و با توجه به منابع مربوط به مسائل انضباطی و راهکارهای برخورد با آنها پرسشنامه تحقیق شامل ۵۳ سؤال با طیف ۵ درجه‌ای لیکرت^۱ طرح شد. ۳۲ سؤال پرسشنامه مربوط به مشکلات انضباطی و ۲۰ سؤال بعدی مربوط به راهکارهای انضباطی بود.

برای سنجش پایایی پرسشنامه، از فرمول آلفای کرونباخ استفاده شده است. براساس مطالعه مقدماتی بر روی ۳۰ نفر از معلمان پایایی دو دسته سؤالات پرسشنامه محاسبه گردید. سؤالات مربوط به مشکلات انضباطی با ضریب پایایی ۹۳ درصد و سؤالات مربوط به راهکارهای اصلاح مشکلات انضباطی با ضریب پایایی ۸۶ درصد بود که نشان‌دهنده پایایی بالای ابزار اندازه‌گیری است.

برای سنجش روایی محتوایی و صوری ابزار اندازه‌گیری، پرسشنامه‌ها در اختیار استادان راهنما، مشاور و متخصصان مربوط و چندین آزمودنی قرار گرفت و آنان روایی صوری و محتوایی پرسشنامه را تأیید کردند.

1 – Likert

روش‌های آماری

تجزیه و تحلیل داده‌های این پژوهش در دو سطح آمار توصیفی و آمار استنباطی، با استفاده از نرم‌افزار SPSS^۱ صورت گرفته است. در سطح آمار توصیفی از فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار و در سطح آمار استنباطی از آزمون t تک متغیره، تحلیل واریانس، t مستقل، t همبسته و آزمون t هتلینگ استفاده شده است. آزمون t تک متغیره: به منظور مقایسه میانگین نمره هر یک از مشکلات آموزشی، مقرراتی و رفتاری دانش‌آموزان از دیدگاه معلمان و مدیران با میانگین فرضی ۳ استفاده گردیده است. با توجه به اینکه قبلاً پژوهشی در این زمینه صورت نگرفته، میانگین فرضی، میانگین طیف لیکرت عدد ۳ در نظر گرفته شده است. تحلیل واریانس: به منظور مقایسه میانگین نظر معلمان و مدیران در خصوص مشکلات انضباطی بر حسب متغیرهای جمعیت‌شناختی استفاده شده است. t همبسته: برای مقایسه دو به دو مشکلات انضباطی دانش‌آموزان در ابعاد آموزشی، رفتاری و مقرراتی استفاده گردیده است. آزمون t هتلینگ: برای مقایسه نظر معلمان و مدیران در خصوص مشکلات انضباطی دانش‌آموزان در ابعاد آموزشی، رفتاری و مقرراتی استفاده شده است.

یافته‌های مربوط به سؤال‌های تحقیق

سؤال اول: میزان مشکلات انضباطی آموزشی دانش‌آموزان دبستانهای دخترانه شهرستان شهرضا چقدر است؟

جدول ۱- میزان نمره مشکلات انضباطی دانش‌آموزان در بعد آموزش از نظر معلمان

مشکلات انضباطی	میانگین	S	SE	t تک متغیره
آموزشی	۲/۷۴	۰/۸۹۳	۰/۷۵۳	-۳/۶۶

بر اساس یافته‌های جدول ۱، t مشاهده شده از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای ۰/۰۵ کوچکتر است. بنابراین میزان مشکلات انضباطی دانش‌آموزان در بعد آموزش کمتر از سطح متوسط بوده است.

جدول ۲- میزان نمره مشکلات انضباطی دانش‌آموزان در بعد آموزش از نظر مدیران

مشکلات انضباطی	میانگین	S	SE	t تک‌متغیره
آموزشی	۲/۵۴	۰/۶۹۰	۰/۱۲۳	-۳/۶۴

بر اساس یافته‌های جدول ۲، t مشاهده شده از میزان بحرانی جدول در سطح خطای ۰/۰۵ درصد کوچکتر است. بنابراین میزان مشکلات انضباطی دانش‌آموزان در بعد آموزش کمتر از سطح متوسط بوده است.

جدول ۳- مقایسه میانگین نمره میزان مشکلات انضباطی دانش‌آموزان در بعد آموزش از نظر مدیران و معلمان با میانگین فرضی

مشکلات انضباطی	میانگین	S	SE	t تک‌متغیره
آموزشی	۲/۷۱	۰/۸۶۴	۰/۰۶۲	-۴/۶۳

بر اساس یافته‌های جدول ۳، t مشاهده شده از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای ۰/۰۵ درصد کوچکتر است. بنابراین مشکلات انضباطی آموزش کمتر از سطح متوسط بوده است.

سؤال دوم: میزان مشکلات انضباطی رفتاری دانش‌آموزان دبستانهای دخترانه شهرضا چقدر است؟

جدول ۴- میزان مشکلات انضباطی رفتاری دانش‌آموزان از نظر مدیران

مشکلات انضباطی	میانگین	S	SE	t تک‌متغیره
رفتاری	۲/۵۵	۰/۶۱۵	۰/۱۱۰	-۴/۰۵

براساس یافته‌های جدول ۴، t مشاهده شده از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای ۰/۵ درصد کوچکتر است. بنابراین مشکلات انضباطی رفتاری دانش‌آموزان از نظر مدیران کمتر از سطح متوسط بوده است.

جدول ۵- میزان مشکلات انضباطی رفتاری دانش‌آموزان از نظر معلمان

مشکلات انضباطی	میانگین	S	se	t تک متغیره
رفتاری	۲/۶۴	۰/۷۲۵	۰/۰۵۷	-۶/۱۴

براساس یافته‌های جدول ۵، t مشاهده شده از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای ۰/۵ درصد کوچکتر است. بنابراین مشکلات انضباطی رفتاری دانش‌آموزان از نظر معلمان کمتر از سطح متوسط بوده است.

جدول ۶- مقایسه میانگین نمره میزان مشکلات انضباطی رفتاری دانش‌آموزان از نظر معلمان و مدیران با میانگین فرضی ۳

مشکلات انضباطی	میانگین	S	se	t تک متغیره
رفتاری	۲/۶۳	۰/۷۰۸	۰/۰۵۱	-۷/۱۸

براساس یافته‌های جدول ۶، t مشاهده شده از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای ۰/۵ درصد کوچکتر است. بنابراین مشکلات انضباطی رفتاری دانش‌آموزان کمتر از سطح متوسط بوده است.

سؤال سوم: میزان مشکلات انضباطی مقرراتی دانش‌آموزان دبستانهای دخترانه شهرستان شهرضا چقدر است؟

جدول ۷- میزان مشکلات انضباطی مقرراتی دانش‌آموزان از نظر معلمان

مشکلات انضباطی	میانگین	S	se	t تک متغیره
رفتاری	۲/۰۶	۰/۷۱۹	۰/۰۵۶	-۱۶/۴۶

براساس یافته‌های جدول ۷، t مشاهده شده از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای ۰/۵ درصد کوچکتر است. بنابراین مشکلات انضباطی مقرراتی دانش‌آموزان از نظر معلمان کمتر از سطح متوسط بوده است.

جدول ۸ - میزان مشکلات انضباطی مقرراتی دانش‌آموزان از نظر مدیران

مشکلات انضباطی	میانگین	S	se	t
مقرراتی	۱/۷۶	۰/۵۶۳	۰/۱۰۱	-۱۲/۱۶

براساس یافته‌های جدول ۸، t مشاهده شده از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای ۰/۵ درصد کوچکتر است. بنابراین مشکلات انضباطی مقرراتی دانش‌آموزان از نظر مدیران کمتر از سطح متوسط بوده است.

جدول ۹ - مقایسه میانگین نمره میزان مشکلات انضباطی مقرراتی

دانش‌آموزان از نظر معلمان و مدیران با میانگین فرضی ۳

مشکلات انضباطی	میانگین	S	se	t
مقرراتی	۲/۰۱	۰/۷۰۴	۰/۰۵۰	-۱۹/۳۲

براساس یافته‌های جدول ۹، t مشاهده شده از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای ۰/۵ درصد کوچکتر است. بنابراین میزان مشکلات انضباطی مقرراتی دانش‌آموزان کمتر از سطح متوسط بوده است.

جدول ۱۰ - مقایسه میانگین نمره مشکلات انضباطی در ابعاد آموزشی، رفتاری، مقرراتی

مشکلات انضباطی	میانگین	S
آموزشی	۲/۷۱	۰/۸۶۴
مقرراتی	۲/۰۱۸	۰/۷۰۴
رفتاری	۲/۶۳	۰/۷۰۸

$t^2 = 248/90$ $F = 123/80$ $P = /0.01$

براساس یافته‌های جدول ۱۰، t مشاهده شده در سطح $P \leq 0/01$ معنادار بوده، بنابراین میزان مشکلات انضباطی دانش‌آموزان یکسان نبوده است. بیشترین مشکلات انضباطی دانش‌آموزان، آموزشی با میانگین $2/71$ و کمترین مشکلات انضباطی دانش‌آموزان در بعد مقرراتی با میانگین $2/018$ بوده است.

سؤال چهارم: آیا بین نظر مدیران و معلمان در خصوص مشکلات انضباطی دانش‌آموزان براساس متغیرهای جمعیت‌شناختی (سمت، سالهای خدمت، مدرک تحصیلی) تفاوت وجود دارد؟

به منظور بررسی این سؤال از آزمون t و تحلیل واریانس استفاده شده است.

جدول ۱۱- مقایسه میانگین نمره مشکلات انضباطی دانش‌آموزان از نظر مدیران و معلمان بر حسب سمت

مشکلات انضباطی	مدیر		معلم		P	t
	میانگین	S	میانگین	S		
آموزشی	2/45	0/695	2/74	0/893	0/254	1/14
مقرراتی	1/76	0/563	2/06	0/719	0/031	2/17
رفتاری	2/55	0/615	2/64	0/725	0/487	0/696

براساس یافته‌های جدول ۱۱، t مشاهده شده در خصوص مشکلات انضباطی مقرراتی در سطح $P \leq 0/05$ معنادار بوده، بنابراین بین نظر معلمان و مدیران تفاوت وجود دارد. به عبارت دیگر مشکلات انضباطی مقرراتی دانش‌آموزان از نظر مدیران بیشتر از معلمان بوده است.

جدول ۱۲- مقایسه نمره مشکلات انضباطی دانش‌آموزان از نظر مدیران و معلمان بر حسب مدرک تحصیلی

مشکلات انضباطی	دیپلم	فوق دیپلم		لیسانس و بالاتر		P	F	
		S	میانگین	S	میانگین			
آموزشی	۲/۷۷	۰/۸۵۷	۲/۶۹	۰/۶۸۳	۲/۶۱	۱/۰۲	۰/۵۳۳	۰/۵۸۸
مقرراتی	۲/۰۴	۰/۷۴۰	۲/۰۲	۰/۶۰	۱/۹۶	۰/۷۴۱	۰/۲۴۶	۰/۷۸۲
رفتاری	۲/۶۷	۰/۶۸۴	۲/۵۷	۲/۵۷	۲/۶۱	۰/۹۰۳	۰/۳۱۲	۰/۷۳۲

براساس یافته‌های جدول ۱۲، F مشاهده شده در سطح $P \leq 0/05$ معنادار نبوده، بنابراین بین نظر معلمان و مدیران در خصوص مشکلات انضباطی دانش‌آموزان با توجه به مدرک تحصیلی آنها تفاوت وجود ندارد.

جدول ۱۳- مقایسه میانگین نظر مدیران و معلمان در خصوص مشکلات انضباطی دانش‌آموزان بر حسب سابقه خدمت

مشکلات انضباطی	کمتر از ۱۰	۱۰-۲۰		۲۰ به بالا		P	F	
		S	میانگین	S	میانگین			
آموزشی	۲/۷۹	۰/۷۱۷	۲/۸۳	۱/۰۲	۲/۵۵	۰/۶۴۷	۲/۵۲	۰/۰۸۳
مقرراتی	۱/۸۲	۰/۴۸۷	۲/۱۲	۰/۸۲۲	۱/۹۲	۰/۵۶۰	۲/۲۲	۰/۱۱۱
رفتاری	۲/۷۹	۰/۸۷۳	۲/۶۷	۰/۷۱۹	۲/۵۵	۰/۵۶۸	۰/۹۷۷	۰/۳۷۸

براساس یافته‌های جدول ۱۳، F مشاهده شده در سطح $P \leq 0/05$ معنادار نبوده، بنابراین بین نظر معلمان و مدیران در خصوص مشکلات انضباطی دانش‌آموزان با توجه به سابقه خدمت آنها تفاوت وجود ندارد.

سؤال پنجم: راهکارهای اصلاح مشکلات انضباطی دانش‌آموزان از نظر مدیران و معلمان دبستانهای دخترانه شهرضا چقدر است؟

به منظور بررسی سؤال پنجم از آزمون دو جمله‌ای استفاده شده است. تعداد پاسخ‌دهندگان با توجه به نمره به دست آمده به دو گروه مخالف و موافق تقسیم‌بندی شده‌اند. گروه مخالف عبارت‌اند از افرادی که نمره آنها کمتر یا مساوی ۳ و گروه موافق افرادی هستند که نمره آنها بیشتر از ۳ بوده است.

جدول ۱۴- مقایسه نسبت موافقان و مخالفان راهکارهای اصلاح مشکلات انضباطی دانش‌آموزان

شماره	سؤالات راهکارهای انضباطی	گروه	تعداد	نسبت	P
۱	چشم‌پوشی از مشکلات	مخالف	۱۲۷	۰/۶۶	۰/۰۰۱
		موافق	۶۵	۰/۳۴	
۲	تذکر شفاهی آشکار به دانش‌آموز	مخالف	۱۰۷	۰/۵۶	۰/۱۲۹
		موافق	۸۵	۰/۴۴	
۳	اخطار کتبی به خانواده دانش‌آموز	مخالف	۱۲۳	۰/۶۴	۰/۰۰۱
		موافق	۶۹	۰/۳۶	
۴	تذکر شفاهی خصوصی	مخالف	۴۲	۰/۲۲	۰/۰۰۱
		موافق	۱۵۰	۰/۷۸	
۵	تشویق و پاداش به منظور اصلاح مشکل	مخالف	۵۵	۰/۲۹	۰/۰۰۱
		موافق	۱۳۷	۰/۷۱	
۶	اخراج موقت از مدرسه	مخالف	۱۶۱	۰/۸۴	۰/۰۰۱
		موافق	۳۱	۰/۱۶	
۷	تغییر کلاس در صورت امکان	مخالف	۱۵۹	۰/۸۳	۰/۰۰۱
		موافق	۳۳	۰/۱۷	

۰/۰۰۱	۰/۳۸	۷۳	مخالف	علت‌یابی مشکل قبل از هرگونه برخورد	۸
	۰/۶۲	۱۱۹	موافق		
۰/۰۰۱	۰/۷۵	۱۴۴	مخالف	انتقال به مدرسه دیگر	۹
	۰/۲۵	۴۸	موافق		
۰/۰۰۱	۰/۲۰	۳۹	مخالف	جلسات آموزشی برای خانواده دانش‌آموز	۱۰
	۰/۸۰	۱۵۳	موافق		
۰/۰۰۱	۰/۱۹	۳۷	مخالف	انجام مشاوره فردی با دانش‌آموز	۱۱
	۰/۸۱	۱۵۵	موافق		
۰/۰۰۱	۰/۱۷	۳۲	مخالف	مشورت معلمان و مدیران برای حل مسأله	۱۲
	۰/۸۳	۱۶۰	موافق		
۰/۰۰۱	۰/۳۴	۶۵	مخالف	دادن مسؤلیت به دانش‌آموز	۱۳
	۰/۶۶	۱۲۷	موافق		
۰/۰۰۱	۰/۸۹	۱۷۱	مخالف	تعیین تکالیف درسی به‌منظور تنبیه	۱۴
	۰/۱۱	۲۱	موافق		
۰/۰۰۱	۰/۸۴	۱۶۲	مخالف	تنبیه غیربدنی	۱۵
	۰/۱۶	۳۰	موافق		
۰/۰۰۱	۰/۸۵	۱۶۳	مخالف	تنبیه بدنی در حضور همکلاسی‌ها	۱۶
	۰/۱۵	۲۹	موافق		
۰/۱۲۹	۰/۵۶	۱۰۷	مخالف	تأکید بر مقررات انضباطی مدرسه	۱۷
	۰/۴۴	۸۵	موافق		
۰/۰۰۱	۰/۷۶	۱۴۵	مخالف	اعمال کنترل شدید	۱۸
	۰/۲۴	۴۷	موافق		
۰/۷۱۸	۰/۴۸	۹۳	مخالف	اختصاص دادن دفتری برای ثبت رفتارهای انضباطی هر دانش‌آموز	۱۹
	۰/۵۲	۹۹	موافق		
۰/۰۰۱	۰/۹۸	۱۸۹	مخالف	تنبیه روانی (مسخره کردن ...)	۲۰
	۰/۰۲	۳	موافق		

براساس یافته‌های جدول ۱۴ نتایج آزمون دو جمله‌ای در خصوص سؤالات شماره ۲، ۱۷ و ۱۹ در سطح $P \leq 0/05$ معنادار نبوده، بنابراین نسبت موافقان و مخالفان تقریباً یکسان بوده است. اما نتایج آزمون دو جمله‌ای در خصوص بقیه سؤالات در سطح $P \leq 0/05$ معنادار بوده، بنابراین نسبت موافقان و مخالفان یکسان نبوده است. مثلاً در سؤالات شماره ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۸، ۵، ۴ درصد موافقان بیشتر بوده و در سؤالات شماره ۲۰، ۱۸، ۱۶، ۱۵، ۱۴، ۹، ۷، ۶، ۳، ۱ درصد مخالفان بیشتر بوده است.

سؤال ۶: آیا بین نظر مدیران و معلمان در خصوص راهکارهای اصلاح مشکلات انضباطی دانش‌آموزان براساس متغیرهای جمعیت‌شناختی (سمت، سالهای خدمت، مدرک تحصیلی) تفاوت وجود دارد؟

از آزمون t و تحلیل واریانس به منظور مقایسه میانگین دیدگاه معلمان و مدیران در خصوص راهکارهای اصلاح مشکلات انضباطی برحسب سمت، مدرک تحصیلی و سابقه خدمت استفاده شده است.

جدول ۱۵- مقایسه میانگین نمره راهکارهای انضباطی از دیدگاه معلمان و مدیران بر حسب سمت

P	t	معلم		مدیر		راهکارها
		S	میانگین	S	میانگین	
0/201	1/29	0/430	3/07	0/275	3/15	

براساس یافته‌های جدول ۱۵، t مشاهده شده در سطح $p < 0/05$ معنادار نبوده بنابراین بین نظر معلمان و مدیران در زمینه راهکارهای انضباطی برحسب سمت تفاوت معنادار وجود ندارد.

جدول ۱۶- مقایسه میانگین نمره راهکارهای انضباطی از دیدگاه معلمان و مدیران برحسب مدرک تحصیلی

P	F	مدیر		مدرک تحصیلی
		S	میانگین	
۰/۲۵۴	۱/۳۷	۰/۳۶۴	۳/۰۴	دیپلم
-	-	۰/۳۳۱	۳/۱۶	فوق دیپلم
-	-	۰/۲۵۸	۳/۰۸	لیسانس و بالاتر

براساس یافته‌های جدول ۱۶، F مشاهده شده در سطح $P \leq 0/05$ معنادار نبوده، بنابراین بین نظر مدیران و معلمان در زمینه راهکارهای انضباطی با توجه به مدرک تحصیلی آنها تفاوت معنادار وجود ندارد.

جدول ۱۷- مقایسه میانگین نمره راهکارهای انضباطی از دیدگاه معلمان و مدیران برحسب سابقه خدمت

P	F	مدیر		مدرک تحصیلی
		S	میانگین	
۰/۷۷۵	۲۵۵	۰/۴۲۴	۳/۱۳	کمتر از ۱۰
-	-	۰/۴۷۹	۳/۰۶	۱۰-۲۰
-	-	۰/۳۱۳	۳/۰۹	۲۰ به بالا

براساس یافته‌های جدول ۱۷، F مشاهده شده در سطح $P \leq 0/05$ معنادار نبوده، بنابراین بین نظر مدیران و معلمان در خصوص راهکارهای انضباطی با توجه به سابقه خدمت آنها تفاوت وجود ندارد.

بحث و نتیجه‌گیری

۱- براساس یافته‌های جدولهای ۳، ۶ و ۹ از نظر مدیران و معلمان مشکلات انضباطی دانش‌آموزان در ابعاد آموزشی، رفتاری و مقرراتی کمتر از سطح متوسط است. دلیل این امر ممکن است این موارد باشد:

الف - دانش‌آموزان مقطع ابتدایی بنا بر دلایل روان‌شناسانه نسبت به دانش‌آموزان سایر مقاطع تحصیلی حرف‌شنوی و اطاعت‌پذیری بیشتری از معلم و مدیر دارند و قانون‌پذیرتر هستند.

ب - ارتقای سطح علمی و آگاهی مدیران و معلمان در زمینه نحوه ارتباط و برخورد با دانش‌آموزان و ایجاد جو مساعد و مطلوب آموزشی.

ج - بالا رفتن سطح معلومات و اطلاعات علمی و تربیتی والدین و همکاری بیشتر با مدرسه.

با اینکه مجموعه این مشکلات کمتر از سطح متوسط بوده است ولی براساس جدول ۱۰، بیشترین مشکلات انضباطی دانش‌آموزان، آموزشی با میانگین ۲/۷۱ و کمترین مشکلات انضباطی دانش‌آموزان، مقرراتی با میانگین ۲/۰۸ بوده است.

۲- براساس نتایج به دست آمده از نظر معلمان و مدیران «توجه نکردن به درس»، «برنامه‌ریزی نکردن برای انجام تکالیف مدرسه»، «مطرح کردن سؤالات بیجا و بی‌موقع در کلاس» و «دلیل تراشی برای انجام ندادن تکالیف» به ترتیب بیشترین مشکلات آموزشی انضباطی دانش‌آموزان و «سرپیچی از دستورات معلم» کمترین مشکل انضباطی آموزشی دانش‌آموزان بوده است. «توجه نکردن به درس» به عنوان یکی از مشکلات انضباطی آموزشی دانش‌آموزان، نظریه بلون و بلانک^۱ (۱۹۹۲) مبنی بر «افزایش علاقه نداشتن و اشتیاق دانش‌آموزان نسبت به یادگیری» را تأیید می‌کند. ویلیز^۲ (۱۹۹۳) در زمینه توجه نکردن به درس می‌گوید: وقتی معلمان در طی ارائه دروس به «نشستن»، «ساکت بودن» یا «توجه کردن» هشدار می‌دهند، بدرفتاری دانش‌آموز ظاهر می‌شود. باید توجه شود که وقتی دانش‌آموزان مجبورند طوری رفتار کنند که گویی علاقه‌مند هستند،

1 – Bellon & Blank

2 – Willis

در حالی که نیستند و یا مفاهیم را می‌فهمند در حالی که نمی‌فهمند، احساس ناتوانی می‌کنند و توجهی به مطالب درسی ندارند.» یافته‌های معین (۱۳۶۸) و صیامی (۱۳۸۳) دلیل توجه نکردن دانش‌آموزان به درس را بی‌کفایتی و ناتوانی معلم در اداره کلاس، بی‌علاقگی دانش‌آموز نسبت به معلم، جو نامناسب و ناسالم یاددهی و یادگیری و مدیریت ضعیف در کلاس می‌دانند.

۳- براساس یافته‌های جدول ۶ از نظر مدیران و معلمان مشکلات انضباطی رفتاری دانش‌آموزان کمتر از سطح متوسط بوده است. با وجود این براساس نتایج به‌دست آمده «شکایت‌های بیجا و مکرر از یکدیگر»، «پرخاشگری»، «توقع زیاد و بیجا»، «حسادت نسبت به همکلاسی‌ها» و «مراقبت نکردن از وسایل شخصی» به ترتیب بیشترین مشکلات انضباطی رفتاری دانش‌آموزان و «احترام نگذاشتن به معلم»، «احترام نگذاشتن به کارکنان مدرسه» و «به تمسخر گرفتن لغزش‌های زبانی معلم» کمترین مشکلات انضباطی رفتاری دانش‌آموزان گزارش شده است. دلیل مشکل انضباطی رفتاری دانش‌آموزان ممکن است ناشی از عوامل خانوادگی، عوامل مربوط به خود دانش‌آموز و یا عوامل مربوط به مدرسه باشد. عوامل مربوط به خانواده مانند تربیت صحیح نداشتن، سطح آگاهی والدین، وضعیت اقتصادی و رفاهی خانواده، روابط والدین و ارتباط آنها با کودک، عوامل مربوط به خود دانش‌آموز مانند وراثت، وضعیت روانی، جسمانی و اخلاقی دانش‌آموز، نیازهای جسمی، بهداشت، تغذیه دانش‌آموز و عوامل مربوط به مدرسه مانند مدیریت، معلم، کیفیت برنامه‌های آموزشی، محیط مدرسه هستند. زهرا معین (۱۳۶۸) و توکلی (۱۳۷۵) در تحقیقات خود به این مطلب اشاره کرده‌اند. به نظر کرول و موسی^۱ (۱۹۸۵) مشکلات انضباطی رفتاری دانش‌آموزان در ۶۶ درصد ناشی از عوامل درون منزل، در ۳۰ درصد ناشی از عوامل شخصی دانش‌آموزان و در کمتر از ۴ درصد مربوط به عوامل معلم و مدرسه است.

۴- یافته‌های پژوهش نشان داد که از نظر معلمان و مدیران مشکلات انضباطی - مقرراتی دانش‌آموزان کمتر از سطح متوسط بوده است. ولی «رعایت نکردن بهداشت فردی»،

«مشارکت نکردن در فعالیتهای اجرایی مدرسه» و «بی‌نظمی در پوشش ظاهری» به ترتیب بیشترین مشکلات انضباطی-مقرراتی دانش‌آموزان و «شرکت نکردن در نماز جماعت»، «رعایت نکردن شعائر دینی» و «استفاده از وسایل تجملی و آرایشی در مدرسه» کمترین مشکلات انضباطی مقرراتی دانش‌آموزان بوده‌اند. براساس یافته‌های جدول ۱۱ بین نظر معلمان و مدیران در خصوص مشکلات انضباطی مقرراتی تفاوت وجود دارد. مدیران مشکلات انضباطی مقرراتی را بیشتر از معلمان دانسته‌اند. این نتیجه ممکن است ناشی از این باشد که مدیران بنا بر موقعیت شغلی خود بر قواعد و مقررات انضباطی در مدارس تأکید بیشتری دارند.

۵- در زمینه راهکارهای اصلاح مشکلات انضباطی دانش‌آموزان نتایج نشان داد که از نظر معلمان و مدیران «مشورت معلمان و مدیران برای حل مسأله»، «جلسات آموزشی برای خانواده دانش‌آموز»، «تذکر شفاهی خصوصی»، «انجام مشاوره فردی با دانش‌آموز»، «تشویق و پاداش به‌منظور اصلاح مشکل»، «علت‌یابی مشکل قبل از هرگونه برخورد» و «دادن مسؤولیت به دانش‌آموز» دارای بالاترین میانگین و مؤثرترین راهکار پیشنهاد شده‌اند و «تنبیه روانی»، «تنبیه بدنی در حضور همکلاسی‌ها»، «تعیین تکالیف درسی به‌منظور تنبیه» با کمترین میانگین بی‌اثرترین راهکار برای اصلاح مشکلات انضباطی گزارش شده است. این نتیجه با ماده ۷۷ آیین‌نامه اجرایی مدارس (۱۳۷۹) مبنی بر ممنوعیت استفاده از روشهای تنبیهی همسو است.

۶- نتایج جدول ۱۴ نشان داد که از نظر معلمان و مدیران راهکارهای «مشورت معلمان و مدیران برای حل مسأله»، «انجام مشاوره فردی با دانش‌آموز»، «جلسات آموزشی برای خانواده دانش‌آموز»، «تذکر شفاهی خصوصی»، «تشویق و پاداش به‌منظور اصلاح مشکل»، «دادن مسؤولیت به دانش‌آموز» و «علت‌یابی مشکل قبل از هرگونه برخورد» به ترتیب درصد موافقان بیشتری را به خود اختصاص داده‌اند. این نتیجه را که «دادن مسؤولیت به دانش‌آموز» راهکار مناسبی است آرتور کومبز (۱۹۸۰) چنین بیان می‌کند: «مسؤولیت خود انضباطی نیازمند مشارکت در تصمیم‌گیری است به‌طوری که دانش‌آموز احساس موجودیت کرده و خودکنترلی داشته باشد». صیامی (۱۳۸۳) مشارکت و مسؤولیت‌پذیری دانش‌آموز را از ویژگیهای نظم و انضباط سالم برمی‌شمارد.

راهکارهای «تنبيه روانی»، «تعیین تکالیف درسی به منظور تنبيه»، «تنبيه بدنی در حضور همکلاسی‌ها»، «تنبيه غیربدنی»، «اخراج موقت از مدرسه»، «تغییر کلاس در صورت امکان»، «اعمال کنترل شدید»، «انتقال به مدرسه‌ای دیگر»، «چشم‌پوشی از مشکل» و «اخطار کتبی به خانواده دانش‌آموز» به ترتیب درصد مخالفان بیشتری را به خود اختصاص داده‌اند. توکلی (۱۳۷۵) از این راهکارها با عنوان فنون انضباطی مستبدانه نام می‌برد که عبارت است از به‌کارگیری قوانین و مقررات سخت و خشک برای ایجاد رفتار مطلوب. گوردن (۱۹۹۸) بیان می‌کند: «در انضباط تنبیهی کودک احساس می‌کند که محدودیت و تنبيه کردن او صرفاً تلاش برای کنترل او است و به دلیل رفتار نامطلوبش باید تنبيه شود. بنابراین سعی می‌کند با هر ترفندی نظیر دروغ‌گویی از صحنه مجازات بگریزد. گوردن با شیوه انضباطی تنبیهی مخالف است. او انضباط تربیتی را به جای انضباط تنبیهی پیشنهاد می‌کند که منظور او از انضباط تربیتی، تأثیرگذاری مثبت است. در زمینه راهکارهای «تذکر شفاهی آشکار»، «تأکید بر مقررات انضباطی مدرسه» و «اختصاص دادن دفتری برای ثبت رفتارهای انضباطی هر دانش‌آموز» درصد موافقان و مخالفان تقریباً یکسان بوده است.

براساس یافته‌های این تحقیق الگوی انضباطی زیر ارائه می‌شود:

<ol style="list-style-type: none"> ۱- آشنایی با اصول و شیوه‌های انضباطی مطلوب و اتخاذ تدابیر مناسب ۲- اقدام به ایجاد جو آموزشی مساعد از طریق برقراری انضباط سالم ۳- تشکیل جلسات ماهیانه مشورتی با معلمان ۴- نظارت بر روابط دانش‌آموزان و معلمان ۵- نظارت بر نحوه رفتار، کردار و اخلاق دانش‌آموزان ۶- علت‌یابی مشکل قبل از هرگونه برخورد ۷- اختصاص دفتری برای ثبت رفتارهای انضباطی هر دانش‌آموز 	<p>مرحله اول</p> <p>آنچه مدیران باید بدانند و انجام دهند</p>
---	--

<p>۱- به کارگیری شیوه‌های تدریس مناسب ۲- ایجاد جو سالم یاددهی یادگیری از طریق آزادی همراه با نظم، مشارکت و مسؤلیت‌پذیری ۳- به کارگیری روشهای تشویق و پاداش مناسب ۴- برقراری رابطه مناسب با دانش‌آموز ۵- ایجاد حس کنجکاوی و علاقه دانش‌آموزان در کلاس</p>	<p>مرحله دوم آنچه معلمان باید بدانند و انجام دهند</p>
<p>۱- جلسات مشاوره فردی با دانش‌آموزان دارای مشکل انضباطی ۲- تشکیل جلسات آموزشی برای خانواده‌های دانش‌آموزان ۳- دادن مسؤلیت به دانش‌آموزان ۴- تذکر شفاهی خصوصی در مورد مشکلات انضباطی دانش‌آموزان ۵- استفاده گروهی از دانش‌آموزان برای شناخت و حل مشکلات انضباطی ۶- تأکید بر خود انضباطی و خود کنترلی از طریق رویارویی با مشکلات و یافتن راه‌حل</p>	<p>مرحله سوم آنچه باید در مورد دانش‌آموزان انجام گیرد</p>
<p>۱- تنبیه روانی ۲- تکالیف درسی اضافی ۳- تنبیه بدنی ۴- نادیده گرفتن مشکلات انضباطی دانش‌آموزان ۵- تذکر آشکار ۶- اعمال کنترل شدید</p>	<p>مرحله چهارم آنچه نباید انجام گیرد</p>

منابع

- آئین‌نامه اجرایی مدارس. (۱۳۷۹)، وزارت آموزش و پرورش، تهران، انتشارات مدرسه.
 توکلی، مهین. (۱۳۷۵)، «چگونه انضباط صحیح را در مدارس برقرار کنیم؟»، ماهنامه آموزشی - پژوهشی رشد معلم، شماره ۱۲۴، تهران، انتشارات وزارت آموزش و پرورش.
 زندی، احمد. (۱۳۷۷)، آموزش خود انضباطی به کودکان و نوجوانان در خانه و مدرسه، چاپ اول، اصفهان، انتشارات بدر.

شکوهی، غلامحسین. (۱۳۶۶). *تعلیم و تربیت و مراحل آن*، مشهد، انتشارات آستان قدس رضوی.

شهنی بیلاق، منیجه. (۱۳۷۰). *روانشناسی برای آموزش*، تهران، انتشارات رشد.

صیامی، توحید. (۱۳۸۳). «شیوه‌های ایجاد نظم و انضباط سالم در کلاس»، *مجله رشد تکنولوژی آموزشی*، شماره ۱۶۳.

ماهنامه آموزشی- پژوهشی رشد معلم، (۱۳۷۵)، تهران، انتشارات سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی وزارت آموزش و پرورش، شماره ۱۲۴.

مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما. (۱۳۸۲). *نظم و انضباط*، تهران، انتشارات سروش.

معین، زهرا. (۱۳۶۸). *بررسی دیدگاه معلمان، معاونان و مدیران مدارس ابتدایی دخترانه درباره انضباط و مقایسه بین دیدگاهها*، تهران، دانشگاه علامه طباطبایی.

هاشمیان، کیانوش. (۱۳۸۱). *مدیریت کلاس درس مبتنی بر دانش‌آموز محوری*، تهران دانشگاه الزهراء.

Bellon, J.J. and Blank, M.A. (1992). Teaching from a research knowledge base. New york. Merrill

Chastain, K. (1971). The development of modern language skills: Theory & practice. Philadelphia: center for curriculum development, Inc.

Croll, P. and Moses, D. (1985). The assessment and incidence of special education in Urban schools. London: Croom Helm.

Charles, C.M. (1992). Building classroom discipline. 4th ed. New york: Longman.

Gaustad, J. (1992). School discipline. retrieved of:

<http://eric.uoregon.edu/publications/digests/digest.78.html>

Kyriacou, C. (1998). Essential teaching skills 2nd edn. Ckelttenham: Nelson Thornes.

Jones, V.F. and Jones, L.S. (1990). Comprehensive classroom management. Boston: Allyn & Bacon.

Willis, S. (1993). Teaching young children: Educators seek developmental appropriateness. ASCD. Curriculum. update, 1 – 8.

تاریخ وصول: ۸۶/۱۱/۱۲

تاریخ پذیرش: ۸۷/۵/۴